

preek te Eersel op zondag 19 nov. 2017.
Voorganger: Ds. J. de Bie, 's Gravenpolder

Nehemia 8: 1 - 7 Efeze 6: 17 – 20

Het thema voor deze dienst is: ‘van verhaal naar preek’
Bijbelverhalen in onze tijd

Hebt u dat nooit: op een rustig moment even terugblikken, om vervolgens ook weer vooruit te kijken?

Zo’n moment overkwam mij de afgelopen week; **ik zal u straks vertellen wat dat was.**

Vandaag wil ik eerst even terugblikken, om vervolgens toch gauw weer over te gaan tot de orde van de dag, en vooruit te kijken, want om dat laatste, vooruitkijken en een blik in de toekomst werpen, daar gaat het uiteindelijk om.

Weet u dat het al weer 13 jaar geleden is dat er een nieuwe Bijbelvertaling kwam, die we sindsdien ook in Eersel gebruiken?

Ik herinner me nog , dat er toen best kritiek was op die Nieuwe Bijbelvertaling. Die kritiek kwam voornamelijk van theologen, en zeker niet de eerste de besten. Het was voornamelijk, zoals ik dat wil noemen: wetenschappelijke kritiek. Sommige kritiek deelde ik, andere niet.

Het positieve van zo’n nieuwe vertaling is in ieder geval het taalgebruik, dat méér mensen zal aanspreken. Dat hoop ik tenminste.

Bijbelgetrouwen misten toen veel oude vertrouwde formuleringen, en soms is dat jammer.

“Kribbe” is “voerbak” geworden: dus moeten we over een paar weken met kerst eigenlijk zingen: Ik kniel aan uwe voerbak neer,,,,, maar dat doen we natuurlijk niet!

Dan leggen we deze generatie wel uit wat een kribbe is!!

De Bijbel, of we er nu mee vertrouwd zijn of wat minder: iedereen zal wel erkennen dat die bijbel waardevol is. Ze bevat immers waardevolle woorden. We zijn er immers mee groot gebracht.....

En vandaag wil ik eens wat nader stilstaan bij die verhalen uit die bijbel. **bijbelVERHALEN.** Niet de leer, de doordachte theologie. Dat is er allemaal, soms prachtig, vaak is het me te zwaar en soms flinterdun en veel te licht.

Maar de **bijbelverhalen** gaan daar verre bovenuit: **in die verhalen gebeurt het.** *In die verhalen is soms de Stem te horen waar het allemaal om te doen is.*

Verhalen. Die onvoorstelbare greep van de vroege kerk – maar ze volgde daarin de Joden – om niet een beginselverklaring, niet een credo, een geloofsbelijdenis, maar *een bundel verhalen en gedichten en wat niet al* als basis te nemen.

Dat lijkt dom. Want de bijbel is een raar boek, het is helemaal geen boek maar een boekenplank; een plank vol boeken.

Er staan schitterende en schokkende dingen in, duidelijke maar ook onbegrijpelijke verhalen, en die kunnen allemaal weer anders uitgelegd worden. Ze spreken elkaar soms tegen, ze zijn tijd- en situatiegebonden, je moet continu vertalen, en blijven vertalen naar het heden toe.

En toch: een geniale greep, dáár moet de Heilige Geest de hand in gehad hebben. Want zo vernieuwen wij ons geloof dag aan dag, en tegelijk blijven we putten uit diezelfde bron, vertrouwen dat dáár God te vinden is.

En die woorden, die verhalen, die leggen we onder andere uit, zondags in een kerkdienst.

Ik weet niet of het nog veel voorkomt, maar wanneer je vroeger zondags uit de kerk thuiskwam, en je gevraagd werd hoe het was, dan werd en wordt er nog vaak mee bedoeld te zeggen: hoe was de **preek**.

Dat komt, omdat onze protestantse kerken echt preekkerken zijn. En zo word je als predikant ook beoordeeld,..... op de preek.

Ik wil even in het midden laten of dit terecht is en of dit voor de betrokken predikant leuk is, - dat is het natuurlijk ook niet altijd - maar het feit ligt er nu eenmaal.

En van woorden en verhalen is het een kleine stap naar de **preek**.

Maar door de jaren heen ben ik me zorgen gaan maken over de ontwikkeling van het prediken, van de verkondiging. En die zorg deel ik graag met u.

Het eerste wat me zorgen baart is de verwarring die er lijkt te ontstaan over het prediken zelf.

Die verwarring kom ik tegen als ik een aantal veelgehoorde synoniemen voor het prediken de revue laat passeren.

Ik hoor soms het woord ‘spreken’ in plaats van preken of soms ‘een verhaal doen’ of ‘een preekje doen’ of in het meest ontierende geval het ‘een praatje houden’.

De devaluatie van het ‘prediken of preken’ ten top!

Prediken / verkondigen is veel meer dan ‘een praatje doen’.

Prediken is veel meer dan even de afsluiting verzorgen van een wervelende lofprijs- en aanbiddingsshow van een gemiddeld gedreven prees-je—hees-bandje uit evangeliegemeente ‘De Glorieklok’.

Prediken is met je hart en ziel bezig zijn om het leven van alledag, de zorgen van de wereld, de gebrokenheid van het bestaan, de pijn en vreugde van mensen, kortom: de realiteit van het zijn te combineren met de werkelijkheid van het Evangelie van het Koninkrijk GODS.

- Zo kan ik slecht tegen mensen die het prediken er wel even bij doen. Zo’n kwasi-theologie-opleidinkje hebben gevolgd, geen letter van de grondtekst kunnen lezen en dan denken dat ze het Woord in hun binnenzak hebben.

- Ik kan slecht tegen de mensen die her en der podia beklimmen en zich beroepen op de Geest Gods, omdat ze te gemakzuchtig waren om studie te maken en zich terdege voor te bereiden op wat komen zou.

En de gemeente zwijmelt bij de zondagsschoolverhaaltjes die ze krijgen voorgeschoteld.

- Ik kan slecht tegen mensen die gaan prediken omwille van het gejuich en het applaus dat erop volgt of voor die zalvende woorden achteraf: “Het was zo fijn vandaag, dominee”

In de kakofonie van geluid en beeld dreigt het gesproken woord meer en meer ten onder te gaan en krijgt het slechts een marginale rol toebedeeld.

Terwijl menig prediker met die prangende vraag op de lippen: “Wat wilt U dat ik ze zeggen zal...,” als het maar niet te lang duurt

Prediken, verkondigen is: VERTELLEN met hart en ziel en vol van Geest en Waarheid.

Er is nog een reden waarom ik me zorgen maak over de prediking en dat is de manier waarop er zo vaak mee wordt omgegaan.

We leven in een tijd waarin beeld en presentatie van significant belang zijn om ‘het product’ aan de man te brengen.

Nu zijn er van die marketingkrakers die denken dat die principes ook los te laten zijn op de prediking.

Kortom: als het maar snel, gelikt en goed gepresenteerd is, komt het wel goed.

Ik zie al veel te veel van die vlotte presentatoren op de kansels staan. Midden op de markt in Uden staat een gezellig café, met de naam: “Café De Preek”. Het zou dienst doen als de kerk waar je op de biecht kunt, maar daarnaast geeft de eigenaar iedere dag een preek voor een beter en gelukkiger leven.

En dan heb ik het nog niet gehad over het nieuwe fenomeen “Preek van de Leek”. In ieder geval rijmt het leuk: “preek’ en “leek’.

Prediking / verkondiging is een ZAAK VAN HET HART en een ZAAK VAN DE GEEST.

O ja, en mocht u denken: “Hij denkt zeker dat hij beter is dan de rest...” Verre van dat. Mag ik u vragen het volgende dan te lezen en te doen?!

“En neemt de helm des heils aan en het zwaard des Geestes, dat is het woord van God. En bidt daarbij met aanhoudend bidden en smeken bij elke gelegenheid in de Geest, daartoe wakende met alle volharding en smeking voor alle heiligen; ook voor mij, dat mij bij het openen van mijn mond het woord geschonken worde, om vrijmoedig het geheimenis van het evangelie bekend te maken.” (Ef. 6)

Je bent er niet mee om elke dag een stukje te lezen of elke zondag in de kerk een stukje te horen. Er moet ook een beetje uitleg bij: of het nu de oude – of de nieuwe vertaling betreft.

Woorden, die allereerst bedoeld zijn om zélf ter hand te nemen. Woorden als een staf voor onderweg.

Wat heb ik tot nu toe allemaal gezegd:....

We nemen de proef op de som:

In Nehemia 8, het bijbelverhaal dat we gelezen hebben, komen we ook mensen tegen, die overtuigd zijn van de waarde van de woorden van de bijbel.

Het zijn de joden die zijn teruggekeerd uit de ballingschap.

Tenminste – dat is al weer even geleden, die ballingschap. Een jaar of 70, denken we.

Dat is ongeveer de afstand die wij hebben tot de Tweede Wereldoorlog Ietsje langer. Maar die vergelijking kunnen we wel even vasthouden.

Oorlogstijd, bezettingstijd: dan leef je misschien veel dichterbij het geloof. Je hebt God nodig. De kerken zitten voller. De bijbel lees je met andere ogen.

Het spreekt je in nood meer aan.

Zinnetjes als: “ De Heer is mijn herder, mij ontbreekt niets”, “ Onze hulp is in de Naam van de Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft”
Dat zijn op dat moment waardevolle woorden.

Maar nu, zoveel jaren later, in een vrij land, in een welvarend land.
Wie een bijbel wil, die kan hem kopen, kan hem lezen.
Het is “ gewoon” geworden. “Gewoonte” is het geworden en als je niet uitkijkt wordt het sleur. En nog even en die bijbel wordt een gesloten boek. Figuurlijk of letterlijk.

Maar zo is het toch niet in de tijd van Jeremia. Zeventig jaar na het einde van de ballingschap begint er weer iets te broeden.

In de stad Jeruzalem gebeurt er onder de joden van alles. Mensen zoeken naar waardevolle woorden. Ze hunkeren naar het aloude geloof. Ze vragen naar de bijbel.

En – vergis ik me? – is dat toch ook niet iets van ONZE tijd?

Hernieuwde belangstelling voor religie, spiritualiteit, geloof? Op zoek naar God, en dus ook op zoek naar waardevolle woorden die wij verstaan in onze tijd, op zoek naar een begrijpelijke taal?

Tussen haakjes: zijn de preken die wij houden en horen altijd in de verstaanbare taal? En dan wil ik ook best hand in eigen boezem steken!!

Maar goed, belangstelling voor de bijbel in Jeruzalem.

Op een plein voor de waterpoort. Waar dat precies is, is verder niet zo belangrijk. In elk geval is het niet, waar je de belangstelling zou verwachten.

Op het tempelplein of in de synagoge of achter de dikke muren van een kerkgebouw.

Nee, gewoon: midden op straat. Op het plein waar de mensen zich verzamelen.

Waar de vrouwen zich verzamelen met hun waterkruiken. Om water te gaan putten. Dan moet je door die waterpoort de stad uit

DAAR komen de mensen bijeen. Mannen en vrouwen en kinderen en ze vragen om het levende water Om de waardevolle woorden van de Tora, de boeken van Mozes.

Ze vragen aan Ezra, de priester, om een boekrol voor te lezen, waar het allemaal staat wat God te zeggen heeft.

Ze vragen om een schriftlezing. En voor die gelegenheid timmeren ze een stellage in elkaar, een soort preekstoel, waar Ezra op kan gaan staan.

Dan kunnen ze hem beter verstaan.

En we zouden nog een stapje verder kunnen gaan. Ook wij zouden bij wijze van spreken die voor ons waardevolle woorden van de bijbel kunnen laten klinken, zó dat ze verstaanbaar – dat is: begrijpelijk – zijn.

Opnieuw vertaald, en dus opnieuw waardevol voor mensen.

Midden in onze samenleving klinken de laatste jaren woorden als normen en waarden. Maar meer dan een roep, meer dan woorden, lijken het niet te zijn. Normen en waarden, in een academische setting, voor veel mensen zijn het niet meer dan loze kreten. Waar haal je waardevolle woorden zo gauw vandaan?

Hoe kan een Haagse jongen weten, dat je problemen niet oplost met grof geweld? Dat haal je toch uit het zesde gebod: gij zult niet doden, of uit de Romeinenbrief van Paulus (12: 17) Vergeldt niemand kwaad met kwaad. Hoe weet een kind dat respect voor mensen niet verkeerd is? Uit het vierde gebod, misschien: eert uw vader en uw moeder.

Hoewel... Het zijn geen hapklare brokken of pasklare antwoorden. Dat moeten we er meteen bij zeggen. Dat blijkt op het plein voor Jeruzalem.

Ezra staat daar op een podium, op die preekstoel. Hij begint te lezen. Vanaf het “ In den beginne van Genesis 1 en zo voorts. Van de vroege morgen tot de late avond. En iedereen luistert aandachtig.

Maar daarmee ben je er nog niet.

Zoals je er niet mee bent om elke dag een stukje te lezen of elke zondag een stukje te horen. Je moet ze ook begrijpen, het moet ook wel jouw taal zijn, er moet wel een stukje uitleg bij. En soms een beetje veel.

De bijbel is een moeilijk boek. Het gaat over lang vervlogen tijde en een heel andere cultuur. De bijbel moet telkens vertaald worden, telkens opnieuw. Niet alleen letterlijk, maar ook vertaald naar het leven van elke dag. En daar waren in Jeruzalem de Levieten voor. Om uit te leggen, om te lezen.

En als die mensen daar op het tempelplein in huilen uitbarsten, omdat ze zich schuldig voelen en het een heel droeve plechtigheid dreigt te worden, dan moeten de uitleggers het gejammer tot bedaren brengen: Wees niet bedroefd. DAAR zijn die woorden van God niet voor bedoeld. Blaas op de trompet, vier feest! Eet en drink en wees vrolijk.

Uiteindelijk gaat het namelijk om een goede, blijde boodschap. Het gaat om de vreugde, die de Heer je geeft, dat is je kracht, staat er. Daar gaat het om – in het geloof, in ons dagelijks leven, in de kerk.

God geeft ons zijn Woord. Zijn waardevolle woorden. God wil ons door zijn woord VREUGDE geven. Bijbelwoorden zijn evangeliewoorden. Blijde boodschap. Zonder vreugde zou de bijbel een saai boek zijn.

Beste Goedgelovigen,

Ik vind het nog steeds leuk en waardevol om zo nu en dan ook hier wat gedachten te mogen verwoorden. Ik hoop dat het iets mag bijgedragen in het denken van mensen. In het bijzonder in dat van christenen.

Een kritische en scherpe analyse van veel ingeslapen en ingesleten patronen binnen de christelijke wereld.

Ik ben van mening dat wij (christenen in Nederland) voor een groot deel in slaap zijn gesukkeld of sukkelen door al die zalvende en fijne lieden die niet meer zien dat ze op de golven van commercie en populisme varen die veelal niets meer te maken hebben met de essentie van het Evangelie.

Al die lieden die nooit de verantwoordelijkheid nemen om zelf iets te doen maar altijd maar langs de zijlijn staan te schreeuwen of te huilen en al morrend door de woestijn trekken en lopen te mekkeren over de slechte kwaliteit van kwakkels en manna.

Ik hoop dat we moed zullen houden om door te gaan en ons niet laten afleiden door hen die met de bijbel in de hand de eigen buik volgen. Ik wens u allen daarvoor de zegen van Hem die niet loslaat wat Zijn hand is begonnen te doen.

Aan het begin van deze preek beloofde ik u te vertellen wat de reden was de afgelopen week voor mij om vandaag even terug te blikken:

Al sinds de tijd dat ik begon, hier in Eersel, 42 jaar geleden, heb ik een kaartsysteem bijgehouden van alle preken. Sinds het computertijdperk is dat alleen maar gemakkelijker geworden. En het kaartsysteem van mijn computer vertelde me dat het vandaag precies de **1500 ste** preek is, die ik heb gemaakt en juist hier in Eersel mag houden.

Dat Zijn Geest ons allen mag bewaren bij het doorgaande verhaal van Hem en ons. Amen.

